

Warszawa, dnia 10 lutego 2010 r.

RPO-601573-VII/7020/7013/08/PK

Informacja
o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich w Zakładzie Karnym
w Tarnowie
(wyciąg).

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w dniach 4 – 5 lutego 2010 r. do Zakładu Karnego w Tarnowie, przy ulicy Konarskiego 2, udali się pracownicy Zespołu Karnego Wykonawczego.

Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu stan realizacji zaleceń wydanych przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, w wyniku wizytacji Zakładu przeprowadzonej w dniach 4 – 5 listopada 2008 r.

W dniach 4 – 5 lutego 2010 r. dokonano następujących czynności:

- wysłuchano informacji o funkcjonowaniu Zakładu Karnego i jego podstawowych problemach, udzielonych przez Dyrektora jednostki;
- obejrzano pomieszczenia w pawilonach mieszkalnych, w tym: cele do wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej, łaźnie oraz pomieszczenia ambulatorium;
- przeprowadzono rozmowy na podstawie kwestionariusza w cztery oczy z 5 dobranymi losowo osadzonymi;

- zapoznano się ze sposobem monitorowania kącików sanitarnych w celach dla osób pozbawionych wolności wymagających osadzenia w wyznaczonym oddziale zakładu karnego typu zamkniętego, w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo zakładu (zwanymi dalej osadzonymi niebezpiecznymi).

Dokonane w ten sposób ustalenia pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przekazali Dyrektorowi Zakładu i Jego Zastępcom oraz wysłuchali ich uwag i wyjaśnień.

2. Ogólna charakterystyka jednostki.

Zakład Karny w Tarnowie jest jednostką typu zamkniętego, przeznaczoną dla osadzonych mężczyzn, skazanych dorosłych odbywających karę po raz pierwszy, z oddziałami dla skazanych młodocianych i tymczasowo aresztowanych oraz z oddziałem dla osób pozbawionych wolności wymagających osadzenia w wyznaczonym oddziale zakładu karnego typu zamkniętego, w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo zakładu. W Zakładzie mogą także przebywać osadzeni chorzy na cukrzycę insulino-zależną.

Z dniem 26 stycznia 2009 r. oddano do użytku oddział zewnętrzny Zakładu, o pojemności 311 miejsc. Przebywają w nim mężczyźni skazani po raz pierwszy, zakwalifikowani do odbywania kary w zakładzie karnym typu półotwartego. Sfinalizowanie tego przedsięwzięcia uznać należy za szczególnie ważne, ze względu na fakt, iż do tej pory osoby pozbawione wolności, które zostały zakwalifikowane do tego rodzaju grupy klasyfikacyjnej, były umieszczane w jednostkach penitencjarnych poza okręgiem krakowskim.

Nowelizacja Kodeksu karnego wykonawczego z dnia 18 czerwca 2009 r. (Dz. U. Nr 115, poz. 963) wprowadziła możliwość stosowania monitoringu w zakładach karnych w szerszym aniżeli dotychczas zakresie. Działając na podstawie art. 73 a k.k.w., dodanego na mocy wspomnianej nowelizacji, Dyrektor Zakładu Karnego w Tarnowie zdecydował o stosowaniu monitoringu w celach przeznaczonych do wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej oraz w kącicach sanitarnych cel dla osadzonych niebezpiecznych. Zgodnie z wydanym na podstawie

art. 73 a § 10 k.k.w. rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 2009 r. w sprawie rodzaju urządzeń i środków technicznych służących do przekazywania, odtwarzania i utrwalania obrazu lub dźwięku z monitoringu w zakładach karnych (Dz. U. Nr 175, poz. 1360), urządzenia systemu telewizji przemysłowej służące do przekazywania obrazu z części celi mieszkalnej przeznaczonej do celów sanitarno-higienicznych winny być wyposażone w funkcję maskowania stref prywatności w celu uniemożliwienia przekazywania i utrwalania obrazu z intymnymi częściami ciała osadzonego oraz podczas wykonywania przez niego intymnych czynności fizjologicznych. Zapoznanie się przez przedstawiciela Rzecznika Praw Obywatelskich ze sposobem monitorowania kąćników sanitarnych w celach dla osadzonych niebezpiecznych pozwala stwierdzić, iż jest on zgodny ze wskazanymi wyżej wymogami prawnymi. Zasłonięcie części obrazu widzianego okiem kamery polega w praktyce na zakryciu części intymnych osadzonego w trakcie pobytu w kąćniku sanitarnym, za pomocą białego prostokąta, którego położenie na ekranie jest na stałe zaprogramowane.

3. Stan realizacji zaleceń wydanych w wyniku wizytacji Zakładu, przeprowadzonej w dniach 4 – 5 listopada 2008 r.

Zgłoszone wówczas uwagi dotyczyły:

1. niewłaściwego odnoszenia się funkcjonariuszy Służby Więziennej i personelu medycznego do osadzonych;
2. niebezpiecznych sytuacji (bójki, pobicia), do których dochodziło między osadzonymi oczekującymi na rozpoczęcie mszy św.;
3. konieczności przeprowadzenia gruntownego remontu wszystkich łazni w budynku penitencjarnym A oraz kontynuowania prac modernizacyjnych i remontowych tych cel mieszkalnych, w których go jeszcze nie wykonano;
4. konieczności wyremontowania cel do wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej;
5. wyeliminowania sposobu przeprowadzania badania lekarskiego osadzonych przy drzwiach otwartych gabinetu;

6. opracowania zasady postępowania na wypadek awarii systemu centralnego sterowania krat;
7. konieczności dostosowania porządku wewnętrznego dla osadzonych w oddziale VI do postanowień rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 listopada 1996 r. w sprawie określenia zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych w obiektach zamkniętych podległych Ministrowi Sprawiedliwości poprzez usunięcie zakazu palenia po ogłoszeniu ciszy nocnej, w wyznaczonych dla palących celach mieszkalnych.

Ad.1. W celu weryfikacji realizacji tego zalecenia, przeprowadzono rozmowy na podstawie kwestionariusza w cztery osoby z losowo dobranymi osadzonymi w każdym z oddziałów mieszkalnych. Ponadto, w trakcie oglądu stanu technicznego cel do wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej, przeprowadzono rozmowy z przebywającymi w nich osadzonymi. Podczas oglądu jednostki, zwrócono również uwagę na atmosferę panującą w Zakładzie.

Informacje uzyskane w toku rozmów z osadzonymi pozwalają na stwierdzenie, iż kierownictwo Zakładu Karnego w Tarnowie właściwie egzekwuje od funkcjonariuszy Służby Więziennej obowiązek poprawnego odnoszenia się do osób pozbawionych wolności. Z wypowiedzi respondentów wynika ponadto, iż poprawie uległo także zachowanie personelu więziennej służby zdrowia w trakcie świadczeń medycznych udzielanych osobom pozbawionym wolności.

Jak ustalono, kadra lekarzy zatrudnionych w Zakładzie, poza jej średnim personelem, uległa całkowitej wymianie. Opiekę lekarską sprawują obecnie: lekarz ogólny zatrudniony na całym etacie, lekarze specjaliści zatrudnieni na etatach częściowych (laryngolog, neurolog, psychiatra) oraz stomatolog zatrudniony na ½ etatu. W skład średniego personelu medycznego wchodzi pięć pielęgniarek zatrudnionych na etatach funkcjonariuszy Służby Więziennej. Dyrektor Zakładu pozytywnie ocenił obecną sytuację więziennej służby zdrowia. Dodał jednakże, iż od czasu wymiany kadry medycznej, w dalszym ciągu nie może pozyskać lekarza okulisty.

Atmosferę panującą w oddziałach mieszkalnych można uznać za wolną od napięć.

Ad.2. Z informacji przekazanych w tej kwestii przez kierownictwo Zakładu wynika, iż osadzeni, którzy zgłaszają chęć uczestnictwa we mszy św. dobierani są w mniejsze aniżeli poprzednio grupy. Co więcej, ustalono dodatkowe dni, w których odbywają się nabożeństwa. Zgodnie z porządkiem wewnętrznym jednostki, msze św. odbywają się dla tymczasowo aresztowanych w środy, czwartki i w piątki; dla skazanych zaś – w piątki i w niedziele. Wylosowani do rozmów osadzeni, nie potwierdzili występowania bójek lub pobić w trakcie oczekiwania na rozpoczęcie nabożeństwa.

Ad.3. Ogląd łaźni w budynku penitencjarnym A pozwala na stwierdzenie, iż przeprowadzono w nich remonty zachowawcze, polegające na usunięciu śladów zawilgocenia i zagrzybienia oraz ich pomalowaniu. Stan łaźni był dobry. Z powodu braku gruntownego remontu tych pomieszczeń (związanego przede wszystkim z zamontowaniem wydajniejszej wentylacji), na górnych częściach ścian oraz sufitach wystąpiły odpryski farby. Z informacji przedstawionych przez Dyrektora Zakładu wynika, iż istnieją niewielkie szanse na pozyskanie środków finansowych umożliwiających przeprowadzenie remontu kapitalnego łaźni.

W trakcie oglądu cel i łaźni w oddziałach mieszkalnych zaobserwowano, iż w Zakładzie prowadzone są prace remontowe w celach mieszkalnych oraz w ciągach komunikacyjnych. Wymieniana jest kanalizacja oraz instalacja elektryczna.

Ad.4. Jednostka posiada 6 cel do wykonania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej. Od czasu ostatniej wizytacji jednostki przez przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich, przeprowadzono generalny remont tych pomieszczeń. Ich stan techniczny nie wzbudza obecnie zastrzeżeń. W celach zamontowano kamery umożliwiające ich monitoring.

Ad 5. Z przeprowadzonego oglądu pomieszczeń ambulatorium oraz rozmów z osadzonymi i personelem medycznym wynika, iż świadczenia medyczne udzielane

są osobom pozbawionym wolności w warunkach zapewniających poszanowanie ich intymności. Osoby oczekujące na badanie przebywają na korytarzu ambulatorium w wydzielonej za pomocą kraty poczekalni, oddalonej od wejścia do gabinetu lekarskiego. Drzwi gabinetu pozostają zamknięte w trakcie badania. Funkcjonariusz Służby Więziennej jest wprawdzie obecny podczas udzielania świadczeń medycznych osadzonemu, lecz w wypadkach, w których konieczne jest wykonanie badania intymnego, opuszcza gabinet. Taką praktykę potwierdzili osadzeni.

Ad. 6. Jak wynika z informacji udzielonych przez Zastępcę Dyrektora Zakładu, opracowano procedurę postępowania na wypadek awarii centralnego systemu sterowania krat. Zgodnie z nią, klucze do krat zdeponowane są w stanowisku dowodzenia. W razie awarii systemu sterowania, klucze do krat pobierane są przez funkcjonariuszy z tego stanowiska. Dyrektor dodał jednocześnie, iż od czasu awarii systemu, w której uczestniczyli przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich wizytujący jednostkę w listopadzie 2008 r., centralny system sterowania kratami działa bez zarzutu.

Ad. 7. Uregulowanie dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych przez osadzonych w Zakładzie Karnym w Tarnowie, zawarte w punkcie VI porządku wewnętrznego jednostki z dnia 16 marca 2009 r., uznać należy za zgodne z obowiązującymi w tej mierze przepisami prawa. Przyjęta regulacja nie zawiera ograniczeń, co do palenia w porze nocnej.

4. Wnioski.

Czynności przeprowadzone przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich pozwoliły uznać, że – generalnie rzecz biorąc – w Zakładzie Karnym w Tarnowie przestrzegane są prawa osób pozbawionych wolności. Traktowani są oni z poszanowaniem godności ludzkiej.

Po przeanalizowaniu ustaleń dokonanych podczas wizytacji należy stwierdzić, że wszystkie zalecenia wydane w 2008 r. zostały zrealizowane.

Ze względu na tymczasowy charakter remontu przeprowadzonego w łazniach i postępującym w związku z tym niszczeniem tych pomieszczeń, za zasadne w dalszym ciągu uznać należy wykonanie remontu kapitalnego łazni.

Zdaniem wizytujących, wysoka liczba skarg osadzonych na postępowanie funkcjonariuszy Służby Więziennej, winna skłonić kierownictwo Zakładu do przeprowadzenia analizy w tym zakresie.